

INTEGRACIJE

ZA UKLJUČIVANJE GRAĐANA I TRANSPARENTNE PREGOVORE SA EU
I INFORMISANJE I EDUKACIJU GRAĐANA O NATO INTEGRACIJAMA

autorke: Anđelija Lučić / Milica Kovačević / Milica Bogdanović

PREPORUKE ZA POBOLJŠANJE KOMUNIKACIJE MINISTARSTVA EVROPSKIH POSLOVA

autorke: Anđelija Lučić / Milica Kovačević / Milica Bogdanović

PREPORUKE ZA POBOLJŠANJE KOMUNIKACIJE MINISTARSTVA EVROPSKIH POSLOVA

Podgorica, mart 2017.

UVOD

Crna Gora je u odmakloj fazi pristupnih pregovora sa Evropskom unijom. Otvoreno je 26 poglavlja, dva su privremeno zatvorena. U Programu rada Vlade, saopštenom kroz ekspozé premijera, postavljen je ambiciozan cilj – da do kraja 2019, tj. prije kraja mandata ove Vlade i sadašnje Evropske komisije, proces pregovora bude okončan.¹

Iako je Vlada postavila izuzetno ambiciozan zadatak, važan dio aktivnosti na njegovoj realizaciji povjeren je novom resoru - Ministarstvu evropskih poslova (MEP). Riječ „integracije“ je s pravom zamijenjena riječju „poslovi“, jer je novo ministarstvo dobilo puno šire nadležnosti od onoga što je vođenje pristupnih pregovora.

Novu ulogu MEP-a, treba da isprati i novi način komunikacije sa javnostima i uključivanja zainteresovanih strana u proces. U naredom periodu, gotovo sve javne politike će biti i evropske politike, i sve će se institucije u okviru svojih nadležnosti baviti i evropskim poslovima.

Ovim predlogom praktične politike Centar za demokratsku tranziciju (CDT) želi skrenuti pažnju na potrebu promjena u oblasti transparentnosti, komuniciranja i uključivanja različitih aktera u proces. Nova uloga MEP-a, novi implusi koji dolaze iz domaćeg i međunarodnog okruženja, ali i pad početnog entuzijazma koji, kada su u pitanju otvorenost i participacija, karakteriše sve dugotrajne reformske procese, zahtijevaju odlučnu akciju.

Postavljanje MEP-a kao otvorene, moderne i dinamične institucije trebalo bi da bude podstrek da se ta promjena počne dešavati i u dosta nerazvijenom komunikacionom sistemu organa izvršne vlasti. Korišćenje savremenih komunikacionih rješenja, povećanje transparentnosti i objavljivanje značajnih informacija o radu ministarstva, promjena birokratskog načina komuniciranja ovih tema moraju biti imperativ u postavkama komunikacionog sistema MEP-a.

CDT želi da na samom početku rada ove institucije, ponudi preporuke za unapređenje komunikacije, transparentnosti i uključivanja javnosti u ovoj oblasti. Stojimo na raspolaganju za dodatna pojašnjenja naših tvrđenja i preporuka i cilju njihove kvalitetnije implementacije.

1) Ekspozé mandatará za sastav Vlade Duška Markovića na sjednici Skupštine Crne Gore 28.11.2016.

KOMUNICIRANJE O AKTUELNIM TEMAMA

2) Strategija informisanja javnosti o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji 2014-2018, mart 2014, www.eu.me

3) Početak 2015.

4) Pariz (07.01.2015), Pariz (13.11.2015), Brisel (22.03.2016), Nica (14.07.2016), Berlin (19.12.2016)

5) 23.06.2016.

6) 18.03.2014.

7) U istraživanju iz 2016. godine, 61% građana je kazalo da ima uglavnom ili veoma pozitivan stav o EU, što je za 4% više nego 2015. godine, te 6,5% više nego 2013. godine. DeFacto, decembar 2016.

8) Strategija informisanja javnosti o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji 2014-2018, mart 2014, www.eu.me, str.13.

Strategija informisanja javnosti o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji usvojena je u martu 2014. godine, za period 2014-2018². U međuvremenu je Evropsku uniju pogodila migrantska kriza³, a talas terorističkih napada u velikim evropskim gradovima⁴ je otvorio brojne dileme o bezbjednosti EU. Ujedinjeno Kraljevstvo je na referendumu⁵ odlučilo da napusti EU, a produbljivanje krize u Ukrajini i ruska aneksija Krima⁶ su snažno uticali na pogoršanje odnosa između Rusije i EU.

Sama strategija i Akcioni planovi za njeno sprovođenje, nijesu obuhvatili potrebne komunikacije o ovim najaktuelnijim evropskim temama i izazovima sa kojima se suočavaju zemlje EU, a koje mogu imati direktan ili indirektan uticaj na crnogorsko društvo i život građana. Tako npr. Strategija i akcioni planovi ne obuhvataju komuniciranje o migrantskoj krizi, o problemima terorizma, niti o budućnosti Evrope i ruskom uticaju na politička i društvena događanja.

Opšti ciljevi strategije su definisani kao doprinos boljem razumijevanju procesa evropskih integracija kod građana i obezbjeđivanje podrške procesu pristupanja. Iako istraživanja pokazuju da je stav građana Crne Gore o EU dominantno pozitivan⁷, neki drugi pokazatelji ukazuju na potrebu za promjenom pristupa. U sklopu savremenih dešavanja na globalnoj političkoj sceni, i Crnoj Gori se nude neki drugi uticaji i alternativni putevi i koncepti. Oni najčešće nijesu dobro obrazloženi, niti detaljno objašnjeni, i odišu populizmom i nerealnim očekivanjima.

Iako se u Strategiji kao jedna od slabosti navodi nejasna terminologija u komunikaciji Evropskih Integracija⁸, planirane aktivnosti u Akcionim planovima nijesu osmišljene tako da otklone prepoznati problem. Naprotiv, u komuniciranju o procesu evropskih integracija naglasak je na protokolarnim i birokratskim informacijama i komuniciranju o koristima koje će Crna Gora imati ulaskom u EU, umjesto na približavanju evropskog načina života i aktuelnih evropskih tema crnogorskim građanima, na način na koji to čine države članice EU prema svojim građanima.

Takođe, upitno je u kojoj mjeri sprovedene i planirane aktivnosti doprinose ostvarenju zadatih ciljeva. U Akcionim planovima za sprovođenje Strategije za prethodne tri godine, uz planirane aktivnosti postavljeni su pokazatelji uspješnosti i izvori i načini verifikacije. Tako je npr. jedna od aktivnosti za jačanje kapaciteta službi za odnose s javnošću u institucijama – obuka za službenika za PR, a indikator uspješnosti '20 službenika uspješno završilo obuku'. Ovako postavljene aktivnosti i indikatori uspješnosti ne daju odgo-

vor na pitanje da li su planirane aktivnosti zaista doprinijele ispunjavanju opštih ili specifičnih ciljeva Strategije, odnosno da li su doprinijele da građani bolje razumiju proces evropskih integracija ili su doprinijele obezbjeđivanju podrške procesu pristupanja. Odgovora nema ni u izvještajima o sprovođenju akcionih planova u kojima se uglavnom izvještava o kvantitetu sprovedenih aktivnosti, a ne o njihovom kvalitetu i ostvarenom uticaju.⁹

Uz redovno sprovođenje istraživanja javnog mnjenja, može se zaključiti da je obezbjeđena podrška javnosti procesu integracija, ali zbog nepostojanja mehanizma za mjerenje efekta sprovedenih aktivnosti, ne može se sa preciznošću utvrditi da li su baš te aktivnosti doprinijele ovog cilja. Takođe, analizirajući aktivnosti osmišljene akcionim planovima, stiče se utisak da je iz godine u godinu korišćena jedna grupa ustaljenih aktivnosti poput obuka za zaposlene, TV ili radijske emisije, posjete EU institucijama itd, za koje se, takođe, ne može utvrditi da li su efektne i da li doprinose ostvarenju ciljeva Strategije.

TRANSPARENTNOST

Internet stranica Ministarstva evropskih poslova (MEP) je redovno ažurirana, iako je još uvijek u fazi izrade¹⁰. Internet stranica sadrži informacije o najvažnijim aktivnostima ministarstva, kao i audio i video zapise izlaganja i obraćanja ministra. Na stranici se objavljuju i pozivi za konsultacije za interesovane javnosti, kao i pozivi za učešće predstavnika NVO u radnim grupama. Dostupan je Program pristupanja EU 2017-2018.

Ipak, na internet stranici MEP-a nema još uvijek godišnjeg programa rada, akata koji regulišu rad ministarstva, kao ni propisa iz oblasti rada ministarstva. Nema spiska zaposlenih službenika i namještenika, spiska funkcionera i obračuna njihovih zarada. Nije objavljen ni godišnji plan javnih nabavki, kao ni budžet ministarstva. Nema ni zakonom¹¹ obaveznog vodiča za pristup informacijama, pa samim tim nema ni informacija o javnim registrima i evidencijama. Trenutno dostupna dokumenta na internet stranici ministarstva nijesu objavljena u mašinski-čitljivim formatima¹².

Veb sajt www.eu.me pokrenut je 2015. godine sa ciljem da bude alatka i interaktivni mehanizam za bolje upoznavanje građana sa onim što im donosi proces evropskih integracija. Ipak, analiza sajta, nepune dvije godine od njegovog pokretanja, pokazuje da ni sadržajno ni vizuelno, ne osigurava uspješnu komunikaciju sa korisnicima.

9) Samo dio kvalitativnih elemenata se sagledava kroz istraživanja javnog mnjenja.

10) www.mep.gov.me

11) Zakon o slobodnom pristupu informacijama, Sl. list Crne Gore 44/12, član 11

12) Podaci istraživanja CDT-a koje je sprovedeno u periodu od 10-15.02.2016. za potrebe izrade ovog dokumenta. Od trenutka istraživanja do objavljivanja neki dokumenti su objavljeni.

13) Primjer: Dostupne su informacije o pregovaračkoj strukturi, ali podatka o personalnom sastavu svih tijela ili nema ili nijesu ažurirane. Na sajtu je dostupan i opis institucionalnog okvira za sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pristupanju, ali nema informacija i/ili podataka o aktivnostima svih uspostavljenih zajedničkih tijela. Izvještaji o aktivnostima vezanim za proces evropskih integracija se nalaze u različitim sekcijama veb sajta koje nijesu pretražive.

Sajt je nepregledan i nije “user friendly”, nema mogućnosti pretrage – postoji tražilica koja nije funkcionalna. Korisnicima nije dostupna čak ni mapa sajta koja bi olakšala pretragu dokumenta ili informacija.

Sajt sadrži veliku količinu informacija i dokumenata o pregovaračkom procesu. Međutim, način na koji su organizovane nije prijemčiv korisniku, nekad su nekompletne ili neažurne¹³.

Dio koji se odnosi na na pretpristupnu pomoć i koji obuhvata informacije o pozivima za projekte, stipendijama i sl. nije ažuriran od marta 2016. godine. Informacije o nekim pozivima objavljenje su kao vijesti na početnoj stranici, ali kako sajt ne nudi mogućnost pretrage dostupnost informacija je ograničena.

U sekciji koja se odnosi na proces stabilizacije i pridruživanja, date su osnovne informacije o ovom procesu i institucionalni okvir za sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Međutim, sajt rijetko prati rad zajedničkih konsultativnih tijela, ili Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje (POSP), i ne sadrži deklaracije i druge dokumente koje ova tijela usvajaju. Sekcija sajta NVO i EU nije ažurirana skoro godinu dana i sadrži uglavnom opšte informacije, brošure i publikacije. Nema informacija o Zajedničkom konsultativnom odboru, važnom mehanizmu saradnje sa civilnim društvom. Takođe sajt ne prikazujeaktuelnosti iz evropskih politika, poput predsjedavanja EU, aktivnosti institucija EU, aktuelnosti iz Evropskog savjeta, EEAS-a, Savjeta EU i sl.

U cjelini gledano, sajt sadrži vrlo malo informacija o svim različitim mehanizmima saradnje i odnosa sa EU. Njegov trenutni sadržaj bi više odgovarao domenu www.pregovori.me.

PARTICIPACIJA

Na samom početku procesa pregovora, Crna Gora je napravila pozitivan iskorak u pogledu transparentnosti procesa i uključivanja civilnog društva, u poređenju sa nekim državama koje su ranije pristupile EU. Pregovaračka struktura je uspostavljena u konsultativnom procesu, i preporuke NVO su djelimično usvojene. Sljedeći veliki iskorak je bilo uključivanje velikog broja predstavnika relevantnih NVO u radne grupe za izradu pregovaračkih pozicija. Takođe, Vlada je počela sa redovnim objavljivanjem važnih dokumenata iz pregovaračkog procesa, uključujući izvještaje sa skringinga, akcione planove i pregovaračke pozicije.

Nakon početnog entuzijazma, otvaranje procesa EU integracija za javnost je usporeno. Neki od ustanovljenih mehanizama su se pokazali nedovoljnim u kasnijim fazama procesa. U ovom trenutku, saradnja sa civilnim društvom u procesu evropskih integracija nerijetko izgleda kao „moranje“ ili kao zadovoljavanje neprijatne obaveze i puke forme.

Predstavnicima civilnog društva su ispunili svoju ulogu u pripremi pregovora na nivou radnih grupa, ali je njihova ključna uloga u nadgledanju implementacije Akcionih planova umanjena. To se naročito odnosi na pregovore u okviru poglavlja 23 i 24, gdje je koordinacija procesom, prešla na viši nivo, na Savjet za vladavinu prava u kojem nema predstavnika civilnog sektora, i čije su sjednice do sad bile zatvorene za javnost. Ovo je posebno važno ako se ima u vidu činjenica da su akcioni planovi za poglavlja 23 i 24 zamijenili nacionalne strateške dokumente za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala, te da civilno društvo više nije uključeno u mehanizme nadzora nad implementacijom ovih važnih politika.

Civilno društvo nije uključeno u reforme koje se sprovode u okviru procesa EU integracija na ravnopravnim osnovama, budući im nije omogućen uvid u ekspertska mišljenja o usaglašenosti crnogorskog zakonodavstva sa EU standardima. Na ovaj način NVO su uskraćene za ekspertska znanja koja stižu iz EU, i onemogućene da daju dovoljno kvalitetan doprinos izradi zakona i politika, ali i da nadziru da li se preporuke EU zaista i kvalitetno implementiraju prilikom izrade dokumenata. Rizikujemo da se proces pregovora pretvori u ekskluzivnu relaciju između Vlade i Evropske komisije, u kojem je Vlada odgovorna Briselu, ali ne i svojim građanima. Jedan primjer za to su tablice uspjeha, statistički podaci koje uz izvještaje o sprovođenju AP 23 Vlada dostavlja Evropskoj komisiji, ali ih ne objavljuje, i ne čini dostupnim čak ni predstavnicima NVO koji učestvuju u radnim grupama.¹⁴

Javne rasprave o akcionim planovima i drugim dokumentima sprovode se u cilju zadovoljavanja forme, u izuzetno kratkim rokovima¹⁵. Civilno društvo je bilo konsultovano o izradi Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji (PPCG) tek u finalnoj fazi kada je dokument već bio pripremljen, i to na način da onaj koji nije učestvovao u cijelom procesu nije ni mogao dati suštinske predloge za unapređenje.

I pored formiranja tijela koje imaju ulogu u implementaciji Komunikacione strategije, i u kojima učestvuju i NVO, čini se da se konsultacije odvijaju nedovoljno redovno i sa nedovoljno suštine, te da izostaje uključivanje NVO u ranim fazama izrade različitih dokumenata, kada se na njih može izvršiti veći uticaj.

14) Preporuke mreže Politikon upućene premijeru, 20.01.2017, www.politikon.me

15) Primjer: Javne konsultacije za Akcione planove za poglavlja 23 i 24 trajale su 5 dana. Za to vrijeme trebalo se upoznati sa preko 700 strana i više od 100 najznačajnijih reformi.

PREPORUKE:

1. Revidirati Strategiju informisanja javnosti o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji 2014-2018

U procesu izrade Strategije percipirana je mogućnost da se bitno promijene okolnosti, te je predviđeno da će komunikaciona strategija biti redovno evaluirana i revidirana u skladu sa potrebama procesa¹⁶.

Potrebno je evaluirati i revidirati, prije svega same ciljeve strategije, koji su sada dominantno usmjereni na proces pristupanja, dok se samo komuniciranje situacije u EU stidljivo pominje tek u specifičnom cilju 4: Uticati na usmjeravanje toka informacija o EU i očekivanja građana.

U ovoj fazi procesa, neophodno je građane Crne Gore objektivno informisati o najvažnijim temama u EU, kakve su migrantska kriza, rast nacionalizma i populizma, izazovi za budućnost Evrope i sl. Posebnu pažnju treba usmjeriti na aktivnosti kojima će se bolje predviđati, adresirati i odgovarati na dezinformacije, što je u skladu i sa aktuelnim nastojanjima Evropske unije¹⁷.

2. Uspostaviti mehanizam za ocjenu učinkovitosti sprovedenih aktivnosti

Kako bi se utvrdilo da li planirane i sprovedene aktivnosti zaista doprinose ispunjavaju ciljeva koji su zacrtani Strategijom, novi Direktorat za informisanje u okviru MEP treba da uspostavi mehanizam evaluacija koji će sadržati pokazatelje uspješnosti kojima će se utvrđivati efekti urađenog. Imajući u vidu da se ova Strategija sprovodi u periodu od 2014. do 2018. godine, neophodno je uspostaviti mehanizam koji će dati odgovor na pitanje da li su sprovedene aktivnosti doprinijele ostvarenju ciljeva, i u zavisnosti od toga odrediti planiranje budućih aktivnosti.

3. Odabir aktivnosti uskladiti sa ICT trendovima

Po uzoru na strategiju komuniciranja evropskih institucija s javnošću u tradicionalnim medijima, a posebno na društvenim mrežama, trebalo bi osmisliti set novih aktivnosti koje su usklađene sa aktuelnim trendovima u oblasti informaciono-komunikacionih tehnologija i koje bi omogućile institucijama da građane informišu

16) Strategija informisanja javnosti o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji 2014-2018, poglavlje 3: Vremenski okvir

17) East StratCom Task Force <https://euvsdisinfo.eu/>

na jednostavan, zanimljiv, ali i efektivniji način. Ovo se posebno odnosi na bolje prisustvo na društvenim medijima, te komuniciranje putem modernih vizuelnih rješenja umjesto kroz saopštenja za javnost.

4. Obezbijediti proaktivno objavljivanje informacija i dosljednu primjenu Zakona o slobodnom pristupu informacijama

U cilju obezbjeđivanja pune transparentnosti rada potrebno je da MEP osigura kontinuirano i pravovremeno objavljivanje svih relevantnih informacija i podataka propisanih Zakonom o slobodnom pristupu informacijama i međunarodnim standardima¹⁸. Dosljedno primjenjen koncept proaktivne transparentnosti unaprijediće i učešće i informisanje građana u procesu pristupanja EU.

5. Prilagoditi strukturu i funkcionalnost veb sajta www.eu.me novim okolnostima

Neophodno je pažljivo isplanirati novu strukturu za sajt eu.me, kako bi se njegov sadržaj uskladio sa trenutnom fazom odnosa između Crne Gore i EU.

Pored informacija o pregovorima, potrebno je obuhvatiti više informacija o različitim nivoima i mehanizmima saradnje između Crne Gore i EU. Sajt ne treba da se odnosi samo na aktivnosti pregovaračke strukture, već da bude centralno mjesto za informisanje o svim EU temama.

Nakon pažljivog planiranja sadržaja, sajt je potrebno redizajnirati, i unaprijediti mu tehničku funkcionalnost.

6. Povećati obim objavljivanja informacija iz pregovaračkog procesa i procesa harmonizacije

Proces pregovora je potrebno učiniti transparentnijim, kroz povećanje obima objavljivanja dokumenata koje pripremaju Vlada Crne Gore i Evropska komisija. Crnogorsko civilno društvo kontinuirano ukazuje na potrebu da se učine dostupnim mišljenja Evropske komisije na nacрте i predloge zakona, kao i izvještaji ekspertskih misija EU¹⁹. Ovaj zahtjev podržan je i kroz mišljenje Evropskog ekonomskog i socijalnog komiteta²⁰ i deklaracijama Zajedničkog konsultativnog odbora Crne Gore i EU²¹. Takođe, opravdan je i zahtjev civilnog društva za objavljivanje tablica uspjeha, koje Vlada dostavlja Evropskoj komisiji kao prilog uz izvještaje o sprovođenju Akcionog plana za poglavlje 23.

18) Pogledati: Access Info Europe, Transparency Standards, 2013 [Dostupno na: https://www.access-info.org/wp-content/uploads/Transparency_Standards12072013.pdf. Pristupljeno: 01.03.2017]; Open Government Guide, 2011 [Dostupno na: <http://www.opengovguide.com/>. Pristupljeno: 02.03.2017]; OSCE, Access to information by the media in the OSCE region: trends and recommendations, 2007 [Dostupno na: <https://fas.org/sgp/library/osce-access.pdf>. Pristupljeno: 01.03.2017];

19) "Crnogorski pregovori: informacije samo za odabrane", Institut Alternativa, oktobar 2015.

20) Mišljenje Evropskog gospodarskog i socijalnog odbora o jačanju transparentnosti i uključenosti procesa pristupanja Evropskoj uniji (samoinicijativno mišljenje), izvjestiteljica: Marina Škrabal, jul 2014.

21) EU-Montenegro Civil Society Joint Consultative Committee, Joint Declaration, Jun 2015

Konačno, potrebno je objavljivati utvrđene pregovaračke pozicije, vodeći računa, da se zaštite samo one informacije čije objavljivanje može naškoditi ishodu pregovora.

Na ovaj način, nevladinim organizacijama bi se omogućilo da vrše kvalitetniji monitoring procesa, ali i da pruže konstruktivnije inpute u izradi dokumenata i politika. Takođe, vlasništvo nad procesom treba da bude podijeljeno sa građanima, umjesto da se doživljava kao ekskluzivni odnos crnogorske i evropske vlade.

Proces pristupanja treba da bude proces u kojem će učiti cijelo društvo, a ne proces u kojem vlasti imaju monopol nad informacijama, dok ostatak društva drže u mraku.

7. Ostvariti kvalitetniju saradnju sa civilnim sektorom

Otvorenost za saradnju sa civilnim društvom znači više od forme, od brojeva i statistika, od konkursa i izbora za tijela koji zadovoljavaju pravila. Ona podrazumijeva suštinsko prepoznavanje partnera u civilnom društvu. Evropska komisija, takođe, zagovara partnerske aranžmane sa civilnim društvom i posvećenost dodatnim konsultacijama, a ne samo zadovoljavanje minimalnih standarda²². Potrebno je, pored postojećih institucionalnih mehanizama, koristiti i druge, neformalne načine saradnje i konsultacija²³.

Potrebno je osnažiti proces konsultacija sa civilnim društvom, sa akcentom na sektorske politike. Opšte i masovne konsultacije zamijeniti fokusiranim, tematskim sastancima. Uključiti civilno društvo u razgovore o politikama i dokumentima u početnim fazama izrade, kada se može izvršiti veći uticaj na oblikovanje politika i njihov konačni ishod.

22) European Governance A White Paper, COM(2001) 428

23) "Participacija nije institucionalizacija protesta. Tu se radi o efektivnijem oblikovanju politika na osnovu ranih konsultacija i prethodnog iskustva", European Governance A White Paper, COM (2001) 428

Istraživački centar CDT-a (IC) je osnovan **2011.** godine uz podršku Think Thank Fonda. Cilj **IC**-a je unapređenje javnih politika, donošenje kvalitetnijih odluka državnih organa, osnaživanje javnog dijaloga i jačanje institucija.

Koristeći savremene naučno-istraživačke tehnike i metode **IC** posebno analizira, istražuje i ocjenjuje:

- Regularnost izbornog procesa
- Transparentnost i odgovornost javne uprave na nacionalnom i lokalnom nivou
- Proces pregovora u okviru evropskih i evroatlantskih integracija
- Funkcionisanje civilnog društva

IC se u svom radu vodi standardima transparentnosti, objektivnosti i preciznosti. Oslanjajući se na komparativne primjere dobre prakse i praktične rezultate, definiše mjere i preporuke za poboljšanje stanja koje se dostavljaju donosiocima odluka i široj javnosti.

IC je posvećen kontinuiranom usavršavanju istraživačkih kapaciteta i mehanizama, a uspješno saraduje sa domaćim i stranim ekspertima.

IC je u dosadašnjem radu sproveo niz istraživačkih projekata. Vašoj pažnji preporučujemo:

Predlog praktične politike - Depolitizovana i efikasna izborna administracija – preduslov povjerenja u izbore

<https://www.cdtmn.org/wp-content/uploads/2017/02/DIK-Policy-01022017.pdf>

Preporuke za unapređenje rada Agencije za sprječavanje korupcije - Kroz osvrt na zaključke objavljene u izvještaju o kontroli parlamentarnih izbora

<https://www.cdtmn.org/izbori/izbori-analize/preporuke-za-unapredenje-rada-agencije/>

ANB – od nužne tajnosti do demokratske transparentnosti

<https://www.cdtmn.org/nato/nato-analize/transparentnost-anb-predlog-practicne-politike/>

Planiranje, mjerenje i izvještavanje kao poluge uspješnosti vladinih politika

<https://www.cdtmn.org/dobroupravljanje/du-analize/predlog-practicne-politike/>

Dobro upravljanje u Crnoj Gori - izazovi i preporuke za poboljšanje stanja

<https://www.cdtmn.org/dobroupravljanje/du-analize/dobro-upravljanje-u-cg-predlog-practicne-politike/>

Pregovori između Crne Gore i EU - aktivni i dobro informisani građani ili samo posmatrači u procesu

<https://www.cdtmn.org/eu/eu-analize/pregovori-o-pristupanju-cg-eu/>

Strateško komuniciranje procesa evroatlantskih integracija

<https://www.cdtmn.org/nato/nato-analize/stratesko-komuniciranje-procesa-evroatlantskih-integracija/>

Zakonito i transparentno korišćenje javnih resursa – jedan od preduslova za izgradnju povjerenja u izbore

<https://www.cdtmn.org/izbori/izbori-analize/predlog-practicne-politike-zakonito-i-transparentno-korisce-nje-javnih-resursa/>

CENTAR ZA DEMOKRATSKU TRANZICIJU

Adresa: Vukašina Markovića bb, 81 000 Podgorica, Crna Gora

Tel: +382 20 234 522

Email: cdtmn@t-com.me

Website: www.cdtmn.org